

בס"ד
פר' תרומה
גיליון רל"ד
שנה ה'
אדר א' תשפ"ד

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

תנו כבוד לתורה – מאמר בפערת התקופה ע"פ ליקוטים מתורת רביה"ק זצוק"ל

הכרעות בנושאי מפלגות ישנם חושבים כביכול עוסקי המפלגות או אפילו אנשים חכמים ויראי שמיים, ואינם גדולי ישראל הם המבינים מה ראוי וכדאי לעשות, וכן הן בענייני מלחמה כל מיני חסרי דעת המתרברבים וחושבים שכך או כך ינצחו האויב, ובמעשיהם הזיקו לכל ישראל, במקום להבין שככל שאדם שקוע ומתעלה בתורה הקדושה, כמובן יחד עם יראת שמיים, מבין יותר המעשה שראוי לעשות אף בחכמות העולם דהכל מוכח מן התורה.

ת. הנה רבינו בפרקו הפך בה והפך בה מרחיב כי כל חכמת העולם כלולה בתורה: ופרש רבינו יונה הפך בה חזור על דברי תורה שכל חכמת העולם כלולה בה, עד כאן לשונו. **והעוסק ושקוע בתורה אין צריך לשום חכמה אחרת שהכל יכול לדעת מן התורה.**

ועי' שם רבינו מרחיב בהמשך ומביא מקורות בדברי חז"ל הקדושים, רבינו מוכיח מדברי חז"ל: **ומצינו שכל הידיעות והחכמות למדו חכמינו זכרונם לברכה מהתורה.** ורבינו דכל התורה פרושה היתה כנגד עיניו, מרחיב עוד בדברי חז"ל הקדושים, ומסיים וכהאי גוונא תמצא לרב בחכמינו זכרונם לברכה, שכל דבר ידעו מן התורה, **וכן בחכמי כל דור ודור הוכיחו כל דבר מן התורה.** וכל דבר העוסק בתורה לשמה, הקדוש ברוך הוא עוזרו למצוא כל דבר בתורה ועצת ה' היא תקום, עצה שיש בה דבר ה' היא תקום לעולם.

ש. ישנם ששואלים דבדורות קודמים ודאי כולם ידעו וראו בחוש השגחת השם יתברך על הצדיקים למלטם מכל רע, האם אף בדורינו נראה הדבר בחוש.

ת. רבנו בפרק השגחה כותב: הנה ראינו בכל דור השגחת השם יתברך על הצדיקים למלטם מכל רע ולברכם, כמו שנאמר חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם.

עי' בדברי רבינו דמאריך ומביא מדברי חז"ל הקדושים, ומעשים על גדולי הראשונים והאחרונים, ומסיים רבינו: **ושמעתי מגיסי הגאון הצדיק רבי שאול ברזם זצ"ל שאמר, שמרן החזון איש אמר לו שעד הדור האחרון היו רואים כלם השגחה על גדולי ישראל.**

והגאון רבי אלעזר משה מפניסק זצ"ל, היו הגויים דוחפים אותו שידרך על שדותיהם, כי ידעו שהשדה שהוא דורך עליה מתברכת. והגדול ממניסק היו בעירו כלבים רעים שכל העובר שם היו מתנפלים עליו, וכשהגדול הנזכר לעיל היה עובר היו בורחים. וזה ידעו כל העיר. רק בדור האחרון ממש בטל זה (כנראה להגדיל הנסיון בעקבתא דמשיחא), **ואף על פי כן מי שרוצה לראות רואה גם היום.**

וספר על עצמו, שכשהיה במינסק בזמן המלחמה לא היה לו פספורט, ושם מי שנתפס בלי פספורט היו יורים בו מיד, ושמע שבאו חיילים לעיר לחפש, והלך לברח מהעיר, רק טעה, ובמקום לברח לצד השני – ברח לצד שהחיילים עמדו, והם עמדו שם בשתי שורות, והוא עבר ביניהם ואף אחד לא אמר לו דבר, עד שעבר עד הסוף וברח משם, ואמר שהיה בטוח שלא ינוק, בשביל שגמר אז לכתוב ספרו על ערובין, עד כאן מה שספר לי הגאון רבי שאול ז"ל בשם מרן זצ"ל, וכהנה יש מעשיות לרוב על גדולי ישראל, עדיות נאמנות שאי אפשר להכחישן, והרוצה לראות רואה.

ש. הנה רואים אנו כי רבותינו מוסרי התורה מדור לדור, וכפי שזכור לכולם בדור האחרון איך רביה"ק היה מנותק לגמרי מכל תאוות עולם הזה, וכל דבר שאינו שייך לתורה לא עניין אותו כלל.

הנה זכינו כי רבינו הותיר תורתנו לנו מורשה לדעת את הדרך אשר נלך בה בכל תהלוכות החיים, והיות כי נשמע קול ענות בשולי המחנה, ולמעשה כבר עמד וביצר רבינו בספה"ק "ארחות יושר" והביא בדברים אלו לשונות חז"ל הקדושים, ונסדר הדברים כעין שו"ת, והתשובות יהיו לשונו הטהור של רבינו בספרו ארחות יושר, נדגיש הבאנו הדברים בקוצר אמרים, ובהרחבה ע"ע בספר והפך בה והפך בה דכלא בה.

ש. אחר שאבדנו מאורות הגדולים בזמן כה קצר. כשנה ורבע עלו בסערה השמימה רבותינו הקדושים והטהורים רשכבה"ג מרן רבינו הדרך אמונה זצוק"ל ורשכבה"ג מרן רבינו גרשון זצוק"ל, ישנו הרגשה בשולי המחנה שחושבים אילו היו לפנינו רבותינו הקדושים והטהורים אז היינו עומדים בעוז, למען הוראתם, ולמעשה זו טענת בני קרח בנוסח דומה מדור לדור. ת. בפרק כבוד רבו ות"ח הביא רביה"ק: **ובקהלת רבה (פ"א) יהיה בעיניך דור שבא כדור שהלך, שלא תאמר אילו היה רבי עקיבא קיים הייתי קורא לפניו, אלו היה רבי זירא ורבי יוחנן קימין הייתי שונה לפניהם, אלא דור שבא בימך וחכם שבימך כדור שהלך וחכמים הראשונים שהיו לפניך וכו', וכן הוא אומר אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה. (ועי' ר"ה כ"ה).**

ש. ישנם שחושבים אולי רק בעבר זכינו לרוח הקודש, אך היום בדורינו הדל וכי זוכים אנו לכך.

ת. רבינו מביא בפרק רוח הקודש: בסוטה (מ"ח ב') תנו רבנן, משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל וצריך עיון דהא מצינו בכמה מקומות אצל התנאים שהיה להם רוח הקדש, עין עירובין (ס"ד ב'): למדנו שכון רבן גמליאל ברוח הקדש, ובנדרים (נ' ב'): צפה רבי עקיבא ברוח הקדש, עין שם ברבינו נסים, ובירושלמי שביעית (פ"ט ה"א): צפה רשב"י ברוח הקדש שהוא נתנו שם, ובירושלמי סוטה (פ"א ה"ד) צפה רבי מאיר ברוח הקדש, ובסנהדרין (י"א א'): שמואל הקטן אמר בשעת פטירתו כמין נבואה.

ועין בתוספות מנחות (ק"ט ב' ד"ה בתחילה) שלשה דברים הגיה רבינו קלונימוס בשעת פטירתו כמפי נבואה, והרב חיים ויטאל בספר שערי קדשה (ח"ג שער ז) כתב: והנה באזנינו שמענו ובעינינו ראינו יחידי סגולה השיגו למדרגת רוח הקדש בזמנו זה, והיו מגידים עתידות, ובהם בעלי חכמה, לא נתגלו בדורות שקדמו אלינו. עד כאן לשונו.

וגם בדורות האחרונים ידועים כמה דברים, כגון מהגר"א ומרבנו החפץ חיים זצ"ל, ועוד הרבה גדולים, **מה שאמרו דברים בלי שידעו מהם כלל – והכל נתקים, וגם ראינו הרבה דברים כאלו מרבותינו זללה"ה.**

וצריך לומר שיש הרבה מדרגות ברוח הקדש, דמה שאמרו בגמרא נסתלקה רוח הקדש מישראל, הכונה על נבואה ממש, שזה נסתלק עד שיבוא אליהו, וכמו שאמר הנביא האחרון "זכרו תורת משה וגו' הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה'", **והיינו שמעתה לא היא נבואה, רק בתורה תמצאו הכל, והנבואה לא תחזור עד שיבוא אליהו לפני משיח, כמו שאמרו חז"ל (עירובין מ"ג ב').**

ש. ישנם חסרי דעת החושבים כביכול צריך להבין חוץ מחכמת התורה, ולהתעסק אף בחכמת העולם, והנה זה נוגע הן בענייני

[וכאן המקום לציין אמנם מעשה קל ופשוט לכל מי שזכה לחסות בצילו של רבינו, אך כל המתבונן במעשה יבין עד כמה רחוקה מהשגתינו, זכיתי בצעירותי לחזות בעיניי ברבינו יורד מעליית הגג בהגיע זמן ארוחת צהריים, וממתין שעה ארוכה עד שהרבנית הגיעה וכל החדר רועש וגועש מסביבו, ואינו מניד אף מבט קל לא לכיוון האוכל, ולא שיזרוזו לקרוא להרבנית, ויושב ושקוע בעמלה של תורה, ואף לאחר שהרבנית הגיעה, קיבלה קהל ועמדתי אני הקטן מול רבינו, והרבנית הקריאה לי ההקדשה שכתבה לי על ספר ארחות יושר, וכפי ששמעתי כן היה מידי יום דברים כאלו, וזאת עשתה כי ידעה שאינה מפריע במאומה לרבינו ששקוע בתלמודו, וכפי שרבינו היה מרגלא בפומיה **כל הפרעות הם עד שמגיעים ללמוד, אך שמגיעים ללמוד שום דבר אינו מפריע**, וישנם מעשים לרוב על רבינו שהיה מנותק לגמרי מכל הנאות עוה"ז]

וכן פורסם אמרתו הנוקבת של רשכבה"ג מרן רבינו גרשון זצוק"ל בהקשר לאכילת צ'ולנט בליל שישי, והביא בשם אדונינו הגר"א זי"ע"א כי תאוות העולם הזה זה גיהנם, וכן בדורינו יבדל"ח רועה ישראל מוסר התורה דדורינו רשכבה"ג מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א ואיתו עמו גדולי ומאורי הדור שליט"א, תמיד מסתפקים במועט ומתרחקים מאד וסולדים מכל תאוות והנאות העולם הזה בכל דבר שאינו מוכרח, והשאלה נשאלת אם הדרגה הנשגבת בתורה שהגיעו רבותינו להיות מוכתרים בכתר תורה מוכרח לענין ריחוקם מתאוות, או שמא אלו שני מעלות נפרדות שזכו לזה רבותינו, ואפשר גם בדרך אחרת להיות מכתר בכתר תורה, ובירור זאת כדי לדעת הדרך שנוכה גם אנו ללכת בדרכם הנשגבה וכך לגדול ולצמוח בתורה ולדעת מי המוכתר בכתר תורה.

ת. רבינו בפרק תורה כותב: יש בחורים שחושבים שהתורה תלך להם קל, וכשרואים שלא הולך קל – חושבין שאין מסוגלים ללמוד ומתיאשים, וסופם שמפסיקים ללמוד, וזה טעות גדול – שהתורה אי אפשר שתלך קל, כמו שכתוב במגלה (ו' ב'): אם יאמר לך אדם לא יגעתי ומצאתי – אל תאמן. כי אין התורה נקנית אלא בעמל ויגיעה.

וכן כתב הרמב"ם (בפ"ג מת"ת ה"ו) מי שנשאו לבו לקים מצוה זו כראוי ולהיות מכתר בכתר תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים, ולא ישים אל לבו שיקנה התורה עם העושר והכבוד כאחת, כך היא דרכה של תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל וכו', **אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן, ולא באלו שלומדין מתוך עדון ומתוך אכילה ושתיה, אלא במי שממית עצמו עליהן ומצער גופו תמיד**, ולא יתן שנה לעיניו ולעפעפיו תנומה וכו' אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה.

לפיכך מי שרצה לזכות בכתר תורה, יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהן בשנה ואכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה עד כאן לשון הרמב"ם. **והרוצה להיות תלמיד חכם אמיתי צריך לשקד הרבה על התורה וללמוד בהתמדה**. והדבר ידוע בישיבות שלא הבעלי כשרון הצליחו בדרך כלל, אלא המתמידים.

ש. הנה ידועה לרבים זהירותם העצומה של רבותינו מוסרי התורה ניכר לעין כל בדקדוק בהלכה ביותר, וכל ימיהם מתיראים מכל סרך איסור, וסולדים ממעשי אי אלו המקילים באיסורים בסברות דחוקות של התר למען ענינים משונים, והאלו נהנים ממעשי איסור ומסייעים לחילולי שבת, וכן נוגע לבחירות שרואים כאלו שרח"ל הן בהצבעה או במניעת הצבעה לשלוחי דרבנן, והלא הם המזלזלים נותנים כח ושליטה לאלו שרח"ל יפעלו בעיר נגד התורה הקדושה רח"ל,

ובפרט הדבר ניכר מאד בזהירות בכבוד ושמירת הלכות שב"ק ההפרש האדיר בין המדקדקים בהלכה הולכים לאור רבותינו לבין אלו שעדיין לצערינו לא.

ת. רבינו בפרק יראת חטא כותב: ומצינו בפוסקים שאף באנס העבירה מטמטמת לבו [אלא אם כן היה מחויב לעשות כן מצד פיקוח נפש שאז זכות המצוה תגן עליו שלא יזיק לו] **כי כך ברא הקדוש ברוך הוא בטבע שהעבירה היא אש שורפת כמו נחש ועקרב**, וכמו שכתב אאמו"ר זללה"ה בחיי עולם (ח"יב פ"ח) **שחלול שבת הוא כמו מחלת סרטן רחמנא לצלן**, ואם אחד יודע שאם יעשה דבר פלוני או יאכל מאכל פלוני יש חשש שיקבל מחלת סרטן רחמנא לצלן – בודאי יברח מזה בכל כוחו ויתירא מאד שמא ישל, ואם חס וחלילה נכשל בודאי פחדו ויראתו גדול מאד.

רבינו מרחיב בראיות בדבר ומסיים: **והנה כל מה שהאדם מתרחק ומתירא מעבירה כנגד זה שומרים אותו מן השמים שלא יכשל**, וכמדת זהירותו ופחדו כנגד זה ישמרוהו, כמו שנודע לנו מעשים מכל גדולי ישראל בכל דור ודור עד דורנו זה.

ש. לסיום אחר שראינו דאף בדורינו זכינו להנהגת החכמים העמלים בתורה לאמיתתה ויראי חטא ביותר המוכתרים בכתר תורה וזוכים לרוח הקדש וכל חכמת העולם יודעים מהתורה, וזוכים לתת עצת ה', והשגחת השם יתברך עליהם. וברור בחובה הגמורה לדאוג לכבודם, ישנם שעדיין חפצים לדעת בביאור דברי חז"ל הקדושים שהרחיבו במקומות רבים בש"ס בדברים נוקבים בחומרת המבזה חכמים ואף בנימא קלה, ופסק הרמב"ם כי אף המבזה חברו בפני ת"ח הרי הוא אפיקורס, וכן בענין החובה הגמורה לשמוע לדבריהם.

ת. רבינו בפרק כבוד רבו ות"ח כותב: **הנה לא מצינו שום עברה שחז"ל החמירו בו כל כך ככבוד רבו, ועל כל פגם בכבוד רבו חיבו מיתה**, מה שלא מצינו כן בשום דבר, עין ברכות (ל"א ב') כל המורה הלכה לפני רבו חיב מיתה, ואמרו (עירובין ס"ג א') כל דמותיב מלה קמה רביה [א.ה. שם בביאורים מסבירים דהביאור המורה הלכה בפני רבו] אזיל לשאול בלא ולד. ושם (צ"ט א') כיח ורק בפני רבו חיב מיתה, ואמרו (סוף מסכת כלה) כל הנותן שלום לרבו ומחזיר לו שלום וחולק על ישיבתו חיב מיתה עין שם.

ובשבת (ק"ה ב') כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקברו בחייו, ואמרו (פ"ד דאבות) מורא רבך כמורא שמים, ואמרו (סנהדרין ק"י א') כל החולק על רבו כחולק על השכינה, וכל העושה מריבה עם רבו כעושה מריבה עם השכינה, וכל המתרעם על רבו כמתרעם על השכינה, וכל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר שכינה, וצריך ביאור למה החמירו כ"כ בכבוד רבו.

אבל הענין הוא כי כל התורה אנו מקבלין דור מפי דור עד משה רבינו ע"ה וכו' ע"ע בדברי רבינו שמרחיב בדבר, וכותב שם רבינו בתו"ד: **וכל זה מפני שכל קיום התורה תלוי בשמיעה לחכמים ואם אין מכבדין אותן בטל מוראן ועתידה כל התורה לבטל ח"ו**, ולכן במעשה קרח בקש משה רבינו ע"ה שיענש, כמו שאמרו חז"ל (נדרים ל"ט ב'), שאם לא כן בטל כל התורה.

וכן כתב אאמו"ר זללה"ה בהקדמת ספר חיי עולם וזה לשונו: בסנהדרין (דף צט) איזהו אפיקורוס שאין לו חלק לעולם הבא זה המבזה תלמידי חכמים, ועצם שם אפיקורוס הונח על הכופר בעקר וכאן פרשוהו על המבזה ת"ח משום דבאמת הכל אחד **שהמבזה תלמידי חכמים שהם הם יסודי מקבל האמונה הוא בכלל כפירה רחמנא לצלן דהא בהא תליא**.

ופוק חזי מלפני כמאה וחמשים שנה בכל מקום שפקרו ויצאו לתרבות רעה לחרפות ולדראון עולם תחילת קלקולם היתה לבזות תלמידי חכמים וגדולי ישראל ואחר כך הלכו מדחי אל דחי באין מעצור רחמנא לצלן וכידוע לרבים, עד כאן לשונו.